

to arcibiskup projevil při zařizování jako nedbalý nebo málo rázný, pak nechť se tato knížata sejdou ze své vůle, třeba i nezávazně, jménem své věrnosti, již jsou vázána pečovat o Svatou říši, a to od toho okamžiku do tří měsíců – jak stojí psáno v nejbližším předchozím ustanovení – v řečeném městě Frankfurtu, aby provedla volbu římského krále, budoucího císaře.

(17) Každý kurfiřt – případně jeho poslové – smí vstoupit do řečeného města Frankfurtu v čase volby pouze se dvěma sty jezdců a v tomto počtu s sebou může přivést jen padesát ozbrojenců, nebo méně, nikoli však víc.

(18) Jestliže se kurfiřt, ačkoli je zván a volán, přece k volbě nedostaví ani nepošle zákonné posly s otevřeným listem, opatřeným jeho velkou pečeti a obsahujícím jeho plnou, svobodnou a všestrannou moc, aby volili římského krále, budoucího císaře, nebo jestliže se dostaví nebo i vypraví řádné posly, ale později kníže sám nebo řečení poslové z místa volby odejdou v okamžiku, kdy římský král, budoucí císař, ještě nebude zvolen, a přitom za sebe neurčí zákonného zmocněnce pro uvedený úkol a neponechají jej na místě, pak nechť je pro tentokrát zbaven volebního hlasu neboli práva, jež při této volbě měl a jehož se tímto způsobem zřekl.

(19) Frankfurtským měšťanům ukládáme a přikazujeme, aby ve jménu přísahy, kterou jim ohledně toho nařizujeme posvátně složit, věrným úsilím a horlivou snahou střežili a chránili všechny kurfiřty obecně i každého z nich před útokem druhého, jestliže mezi nimi panuje nějaké nepřátelství, i před útokem libovolného jiného člověka, a to za pomoci všech jejich lidí, tedy těch, které si sami, rozumí se každý z nich, přivedou v uvedeném počtu dvou set jezdců do tohoto města; v opačném případě budou měšťané vinni zradou, zcela pozбудou všechna svá práva, svobody, výsady, milosti a povolení, o nichž je známo, že je obdrželi od Svaté říše; budou se všemi svými lidmi a statky uvrženi již tím samotným do císařské klatby; každému člověku pak bude dovoleno, aby ze své vůle tyto občany, jež v takovém případě zbavujeme všech práv od nynějška stejně jako od tehdy, napadal coby zrádce a vzbouřence proti říši, a to beztravně, takže útočníci se v žádném případě nebudou muset od Svaté říše či od kohokoli jiného obávat sebemenšího trestu.

(20) Řečení frankfurtští měšťané navíc po celou dobu, po kterou se bude jednat a rokovat o volbě, do svého města nikoho nevpuští; ať by byl libovolného důstojenství, postavení či stavu, žádným způsobem mu nepovolí vstoupit, samozřejmě s výjimkou kurfiřtů, jejich poslů a zmocněnců, z nichž každý má být vpuštěn, jak bylo řečeno, se dvěma sty jezdců. Jestliže bude po vstupu kurfiřtů či za jejich přítomnosti v řečeném městě někdo přistižen, musí se sami měšťané bez odkladů a účinně postarat o jeho okamžitý odchod, a to pod hrozbou všech trestů vyhlášených proti nim výše a také ve jménu přísahy, kterou sami frankfurtští měšťané musí z moci tohoto ustanovení ohledně této věci složit, jak bylo řečeno v předchozím odstavci.

## II O volbě římského krále

(1) Poté, co již víckrát uvedení volitelé nebo poslové vstoupí do města Frankfurtu, postarají se, aby se hned následujícího dne za svítání v přítomnosti jich všech zpívala v kostele svatého apoštola Bartoloměje mše ke svatému Duchu: aby Duch svatý osvitil jejich srdce a vliil do jejich smyslů své mocné světlo, takže spoléhající se na jeho ochranu budou s to vybrat za římského krále, budoucího císaře, člověka spravedlivého, dobrého a užitečného pro blaho křesťanského lidu. Až bude mše skončena, přistoupí všichni volitelé nebo poslové k oltáři, u něž se mše slavně sloužila, a zde, před evangeliem blaženého Jana „Na počátku bylo slovo“, jež bude třeba před ně umístit, položí církevní kurfiřti své ruce na svá srdce, zatímco světští kurfiřti se budou evangelia tělesně dotýkat; všichni přítomní, i celé jejich družiny, budou v tu chvíli povinně beze zbraní. Arcibiskup mohučský jim předloží text přísahy a sám společně s nimi, a volitelé či poslové nepřítomných společně s ním, složí přísahu obecně v této podobě:

(2) „Já ... arcibiskup mohučský, arcikancléf Svaté říše v Německu a kurfiřt, přísahám na tato svatá evangelia, jež se nacházejí přede mnou, že já, skrze víru, již jsem vázán Bohu a Svaté říši římské, chci podle všeho svého rozumu a schopností zvolit s Boží pomocí časnou hlavu křesťanského lidu, to jest římského krále, budoucího císaře, tak, aby toho byl hoden, nakolik jsem schopen řídit se svým rozumem a svými smysly, v souladu s řečenou vírou; svůj hlas a svůj výběr neboli volbu budu uplatňovat beze všech

úmluv, plateb, odměn, slibů, a jakým způsobem lze ještě takovéto věci nazvat. V tom ať mi pomáhá Bůh a všichni svatí.“

(3) Až volitelé či jejich poslové složí v uvedeném znění a uvedeným způsobem přísahy, přistoupí k volbě; od tohoto okamžiku se nebudou vzdalovat z města Frankfurtu, dokud jejich většina nezvolí časnou hlavu světa či křesťanského lidu, rozumí se římského krále, budoucího císaře. Budou-li tuto činnost protahovat přes třicet dní počítaných nepřetržitě ode dne složení uvedené přísahy, pak budou, po uplynutí oněch třiceti dní, nadále jíst jen chléb a vodu a z řečeného města nebudou vůbec vycházet, dokud oni nebo jejich většina nevyberou vládcu či časnou hlavu věřících, jak bylo uvedeno výše.

(4) Až na tom místě oni či jejich část počtem větší skuteční volbu, bude tato volba nadále předkládána a uváděna tak, jako by byla všemi vykonána svorně a nikdo se názorem nelišil. Kdyby se stalo, že by se někdo z volitelů či jejich poslů po určitou dobu zdržel, byl by nepřítomen a meškal by, pak nařizujeme, aby přesto byl, pokud se dostaví dříve, než bude volba uzavřena, k volbě připuštěn, a to k tomu jejímu stavu, v němž se nacházela v době jeho příchodu.

Protože podle starobylého osvědčeného a chvályhodného zvyku zůstává dále beze změny v platnosti, co bude podepsáno, i my stanovujeme a na základě plné císařské moci rozhodujeme, že ten, kdo bude výše uvedeným způsobem zvolen za římského krále, ihned po skončení volby, než začne mocí Svaté říše jednat v jiných případech či záležitostech, všem a jednotlivým kurfiřtům církevním i světským, – protože představují, jak známo, základní články Svaté říše – bez průtahů a odmítání vlastními listinami a pečeti schválí všechny jejich výsady, listiny, práva, svobody, povolení, staré zvyklosti a také důstojenství a cokoli od říše obdrželi a získali až do dne jeho zvolení; a je povinen jim všechny jejich uvedené věci obnovit, jakmile bude korunován císařskými infulemi. Ten, kdo bude zvolen, provede toto stvrzení pro každého z kurfiřtů zvlášť nejprve svým královským jménem a později je, v císařské hodnosti, obnoví; je rovněž povinen nečinit v těchto věcech všem knížatům společně ani žádnému jednotlivě žádné potíže, nýbrž vyřídit jejich záležitosti beze lsti a milostivě.

(5) Pro případ, že by tři přítomní kurfiřti, případně poslové nepřítomných, volili čtvrtého ze svého středu neboli společenství, rozumí se kurfiřta, přítomného či nepřítomného, prohlašujeme, že hlas onoho voleného, bude-li volený sám přítomen, nebo hlas jeho poslů, stane-li se, že přítomen nebude, má plnou platnost, počítá se mezi hlasy volitelů a podílí se na utváření většiny, stejně jako hlasy ostatních kurfiřtů.

### Kapitola III O zasedacím pořádku arcibiskupa trevírského, kolínského a mohučského

Ve jménu svaté a nedílné Trojice, nechť je to šťastné.<sup>1421</sup> Karel IV., z Boží milosti římský císař, vždy rozmnožitel říše, a český král, na věčnou paměť věci. Zdaru a slávě římské říše, cti císařství a vytouženému prospěchu státu blahodárně přispívá svorná vůle ctihodných a výtečných kurfiřtů, kteří jako vznosné sloupy podpírají horlivou zbožností chrám podivuhodné moudrosti; jejich přispěním pravice císařské moci sílí; čím větší laskavost je poutá vzájemnou přízní, tím bohatší plody míru a pokoje odtud plynou křesťanskému lidu. Aby se tedy mezi ctihodnými arcibiskupy .. mohučským, .. kolínským a .. trevírským, kurfiřty Svaté říše, zamezilo po všechny budoucí časy veškerým sporům a podezřením, které a která by se mohly u dvora císařského a královského v budoucnu objevit, a aby arcibiskupové sami mohli setrvávat v klidném rozpoložení srdce i ducha a přemýšlet tak přínosněji, ve vzájemné přízni a v touze po ctné náklonnosti, o výhodách pro Svatou říši, to vše k potěšení křesťanského lidu, nařizujeme po poradě se všemi kurfiřty, jak církevními, tak světskými, a tedy podle jejich soudu a posvěcujeme na základě plné císařské moci tímto provždy platným výnosem neboli zákonem, že ctihodní řečení arcibiskupové, rozumí se trevírský naproti a v přímém směru obrácen k císařově tváři, dále mohučský po pravém boku císaře, je-li ve své diecési a ve své provincii a mimo svou provincii v celém svém německém kancléřství ovšem s výjimkou kraje kolínského, a konečně kolínský po pravém boku římského císaře ve své diecési a ve své provincii a mimo svou provincii v celé Itálii a Burgundsku, smějící, mohou a musí

<sup>1421</sup> Kapitola III má podobu listiny (obsahuje invokaci, intitulaci a arengu), což představuje další z argumentů pro určitou nedokončenost Zlaté buly; srov. úvod.